

но веома мало грађе која би освјетљавала догађаје 1918. године у Истри и Трсту, то је овај прилог тим више драгоцјен. Аутор даје исписе одговарајућих докумената, међу којима су нарочито вриједни они из Државног архива у Бечу.

На крају часопис доноси детаљан инвентар архива Земаљског сабора и Земаљског одбора Истре.

Др Ђорђије Д. Миловић

АНАЛИ ХИСТОРИЈСКОГ ИНСТИТУТА ЈУГОСЛАВЕНСКЕ АКАДЕМИЈЕ ЗНАНОСТИ И УМЈЕТНОСТИ У ДУБРОВНИКУ, Дубровник, 1957—1959

И овај свезак „Анала“ као и ранији врло је комплексног и разноврсног садржаја. Објављени радови и временски и предметно и територијално су врло широко захваћени, па ће сваки југословенски стручњак — било историчар, повјесничар умјетности или етнограф — наћи понеки прилог за своју интересну сферу.

Ми ћемо се претежно задржати на оним прилозима који третирају историјске проблеме Црне Горе, док ћемо остале радове само сумарно цитирати. На челу едиције објављен је врло занимљив и вриједан прилог академика и професора др Грге Нсвака о економском стању отока Виса у XIX ст. Слиједи рад проф. Жарка Муљачића „О странкама у старом Дубровнику“. У њему аутор износи веома занимљиве и досад непознате моменте из политичке историје Дубровника у XVIII ст. „Разговори о неким проблемима домаће историје, археологије и историје умјетности“ Љубе Карамана су критичка анализа новообјављених радова с подручја историје умјетности. У малом али вриједном прилогу о „Паолу Свигно“ проф. Стјепан Антољак доказује да је поменути „Свигно“ кнез Павао Зрински, „... који се у једном документу из 1384. године назива „*comitis Pauli de Srigna*...“ Значајан је и прилог Ловре Катића о „Господарском стању Сплита и околице по десетину у првој половини XIX. стољећа“. У њему аутор износи нове моменте с обзиром на пољопривредно и привредно стање поменуте територије. Рад Мирка Дражена Грмека „Извештаји трију лијечника о путовањима по Босни у XVIII. стољећу“ значајан је рад не само с гледишта историје медицине него и са становишта културно-друштвених збивања која се одражавају у поменутих извештајима Задранина Кастелија и Дубровчана Марка Флорија и Ивана Паганија. Јосип Лучић у своме малом прилогу „О псеудо-Скилаковом Ариону и Ријечи Дубровачкој“ доказује „... да је Арион био познато поморско упориште...“ Чланак Анте Мариновића „Епиграфски споменици о римском намјеснику Долабели у Цавтату“ доноси сасма нове податке

о споменику који је откопан године 1958. у Цавтату. Јосип Луетић својим чланком „Дубровачки галијун друге половине XVI стољећа“ даје нов прилог развоју дубровачког поморства у XVI стољећу. Константин Петров је с правом у уводу свог чланка „Два примера утицаја приморске архитектуре на средњовековне македонске споменике“ нагласио да „...досад није била посвећена пажња односу уметничких утицаја Приморја и Македоније“. У чланку је анализирана декоративна пластика св. Атанасија у Лешку код Тетова и св. Николе у Јуботену код Скопља. Оба споменика су настала у првој деценији XIV ст. Рад Бранке Телебаковић — Пецарски „Илуминација Мисала МР-166 из заградничке свеучилишне књижице“ је вриједан прилог, који као такав значи извјестан корак напријед с обзиром на проучавање наших средњовјековних илуминираних рукописа с гледишта историје умјетности. Врло занимљив чланак Илије Митића „Дубровачки конзулат на Малти“ износи на видјело нове моменте с обзиром на дипломатске односе Дубровника с Малтом у XVIII ст., када је на њој службено основан конзулат, мада су међусобне везе постојале и раније. На крају чланка је аутор с правом истакао да „...Малта остаје у повијести дубровачких конзулата, као једна од карика дубровачке трговине, а рад дубровачких конзула на том отоку несумњиво је придонио јачању дубровачке трговине и проширења њена на западне дијелове Средоземног мора.“

Пажњу историчара Црне Горе скрећемо на изванредно занимљиву грађу коју је објавио Јевто Миловић под насловом „Zabilješke grofa Theodora Karacsaya von Walje-Szuka o Petru II Petroviću Njegošu o Crnoj Gori u g. 1837. i 1838.“ Према ријечима самог Миловића „Гроф Theodor Karacsay von Walje-Szuka био је аустријски пуковник и заповједник града Котора и тврђаве у Котору. Води поријекло из племићке хрватске породице. Рођен је 1787, а умро 1859. Издао је 1842. карту Црне Горе. Спремао је за штампу опширну историју Црне Горе. „Грађа коју Миловић објелодањује у „Аналима“ се данас налази у бечком „Haus-Hof-und Staatsarchiv“ те сачињава заокружену цјелину с извјештајима Karacsayevim који се налазе у Државном архиву у Задру, а које документе је Миловић већ раније искористио. Ови нови извјештаји освјетљавају с неколико аспеката збивања у Црној Гори у времену између 1837. и 1838. године. Karacsay спомиње Милаковића, па Његошевог учитеља француског језика Autidu Jaume-a и његову жену, као „... и долазак руског потпуковника Јакова Озерецковског. и руског рударског инжењера Јегора Коваљевског.“ Осим тога „...Karacsay детаљно приказује борбу између Црногораца и Аустријанаца на Паштровској планини из 1838.“ Сви извјештаји су писани њемачким језиком и свакако представљају важан прилог историји Црне Горе у вријеме владавине Петра II Петровића Његоша.

Чланак Цвите Фисковића „Иван Рабљанин“ писан је на темељу нове и досад необјављене и непознаје грађе из дубровач-

ког Државног архива. На темељу тих нових докумената износи аутор драгоцене податке о животу и раду Рабљанина Ивана Крститеља де Толиса, који је био један од наших најистакнутијих ливаца бронце у XVI стољећу. Занимљив рад Вука Винавера „Курсеви монета у Дубровнику 18. века“ може као компаративан материјал послужити и црногорским историчарима у њиховом раду. С обзиром на повољан положај Дубровника уз толике дјелатне гране, развила се у њему зарана и фармација, па о њој податке из XVI ст. доноси Зденка Кестерчанек. Рад Маје Новак темељи се на извјештају непознатог аутора, који у вријеме владавине Марије Терезије извјештава царицу о приликама у Дубровнику поткрај XVIII ст. Оригинал извјештаја се налази у бечком Haus-Hof-und-Staatsarchivu. Душан Берих у чланку „Лијечници, апотекари и бријачи аутономног Сплита“ објављује низ занимљивих података о представницима наведених звања у Сплиту у XIV ст. У чланку „Тумба“ Лукша Беритић описује узвину која се налази у „...непосредној близини села Бргат Горњи...“, а која је у прошлости са стратегијског гледишта била једно веома важно уориште. „Писма Стјепана Рајчевића Johannesu Mülleru“ која објављује Нада Беритић су важан прилог за познавање међусобних културних веза Дубровника и Швајцарске у XVIII ст. Чланак Мирославе Деспот „О необјелодањеном рукопису Josipa Mikoczuya „Notitiae historicae de civitate Fluminensi“ даје увид у привредно — господарско стање Горског котара и Хрватског приморја поткрај XVIII ст. Винко Форетић, директор Државног архива у Дубровнику, доноси низ занимљивих података о раду и дјеловању „Дубровачког архива у средњем вијеку“ од XII ст. надаље. Jerzy Sližinski објављује писма познатих пољских личности Балтазару Богишићу и упозорава на чињеницу да је сва та „...кореспонденција до сада минимално искориштена“, а да она „...представља важан извор података о до сада необрађеним везама Богишића с Пољацима, а тиме и о проблемима пољско-југославенских културних веза у другој половини XIX и на почетку XX стољећа, о којима је мало што познато. „Постумни чланак Ђуре Чичин-Шаина“ Архивске биљешке о Ф. Критону (о. 1674—1736) мали је али вриједан прилог који се односи на историју сплитске илирске академије.“ Латински медицински спјев И. Андрија Лупатија из год. 1772“, који објављује Винко Ј. Велнић, занимљив је и са културно-историјског аспекта, а осим тога је он „...прво дјело наше професионалне медицинске књижевности...“ Етнографски прилог Антонина Заниновића „Фолклорни записи из дубровачке жупе“ могу као компаративан материјал послужити и етнографима Црне Горе. Рад Јелке Перић „Пељешко поморско друштво у Оребићима за вријеме народне борбе у Далмацији“ је значајан материјал и с обзиром на тадашњи народни препород у Далмацији 60-тих година XIX стољећа. Лијепа радња Франа Кестерчанека „Дубровачки ренесансни дворца XVI стољећа у Три цркве и његова кро-

ника“ је на фини начин описана „биографија“ дубровачког дворца, који је био власништво дубровачког поморца Вице Стјепановића-Скочибухе.

Прилог Богумила Храбака „Дубровачке вести о Скендербегу Црнојевићу и Црној Гори под његовом влашћу“ јесте одлична синтеза о приликама у Црној Гори у XVI ст. Студију је Храбак написао на темељу грађе која се чува у Државном архиву у Дубровнику, а која према ријечима аутора има „... функционалну вредност и службени карактер у време непосредног одвијања историјске радње, а исто тако имајући у виду географску близину и трговачку пословност и реалистичност информација у Дубровнику... Сви чланци, већи и мањи, објављени у „Аналима“ попраћени су ресимеима а мјестимично и сликовним прилозима и цртежима. И овај број као и ранији у сваком погледу служи на част Хисторијском институту ЈАЗУ у Дубровнику и биће од велике користи домаћим и иностраним научним и јавним радницима.

Мирослава Деспот

„РАДОВИ“ НАУЧНОГ ДРУШТВА НР БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, Књига XIII, Сарајево 1960.

Испитивањем историјских података и резултатима утврђених чињеница о неким проблемима историјског развоја Босне и Херцеговине „Радови“ су се афирмисали у научној јавности. По критичности одабирања рукописа, по језику и стилу, методу испитивања историјских података и утврђивању чињеница, те резимирању, „Радови“ су се уздигли на ниво научноистраживачке ревије. „Радови“, књига XIII Одјељења историјско-филолошких наука Научног друштва НР Босне и Херцеговине, доноси запажене радове са темама историјског развоја Босне и Херцеговине.

У почетку књиге, Анго Бабић, у знак сјећања на недавно преминулог Хамдију Крешевљаковића, редовног члана Научног друштва НР Босне и Херцеговине, износи заслуге тога неуморног радника на нашој науци, који је само у посљедњих 14 година објавио око 40 радова у едицијама Научног друштва, Земљског музеја, Историјског друштва, Оријенталног института, Завода за заштиту споменика и у Енциклопедији ФНРЈ. Његови радови су захватили разна питања на подручју градске привреде, трговачког промета, друштвених односа организације политичке власти и њених облика.

Техника спољнополитичког саобраћаја и механизам дипломатске дјелатности код југословенских средњевјековних фе-